

C:\Users\Plazma\Desktop\305\Block_Lawrence-Tisic_dolaru_za_slovo.pdb

PDB Name: Block L. Tisic dolaru za slovo
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 3.12.2008
Modification Date: 3.12.2008
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

LAWRENCE BLOCK
TISÍC DOLARŮ ZA SLOVO

Redaktor se jmenoval Warren Jukes. Byl to hubený muž s ostře řezanými rysy, se štíhlýma rukama a dlouhými prsty, s úzkou linií úst. Černé vlasy měl přitažlivě prošedivělé nad čelem a na skráních. Jako obvykle měl slušivý oblek s vestou. Jako obvykle si Trevathan připadal v porovnání s ním neohrabaný a neupravený, asi jako medvěd, který s obtížemi setřásá strnulost zimního spánku.

"Posaď se, Jime," pobídl ho Jukes. "Tebe vždycky rád vidím. Neříkej mi, že už neseš další rukopis. Nikdy se nepřestanu obdivovat tomu, jak chrlíš jeden za druhým. Kde bereš ty nápady, prosím tě? Ale tebe už asi taková otázka unavuje, po tolika letech."

To souhlasilo a nebyla to jediná věc, která Jamese Trevathana vážně unavovala. Ale řekl jenom: "Ne, Warrene, nenapsal jsem další povídku."

"Ne?"

"Chtěl jsem si s tebou promluvit o té poslední."

"Ale vždyť jsme o ní mluvili včera," pronesl Jukes trochu rozpačitě. "Telefonicky. Řekl jsem, že je prima a že ji s radostí zařazuji do časopisu. Jak že se jmenuje? Je to slovní hříčka, ale teď si na ni nevzpomínám."

"Sešívání zločin," řekl Trevathan.

"Ano, tak je to. Dobrý název, dobrý příběh a všechno podáno tvojí solidní profesionální prózou. V čem je problém?"

"V penězích," hlesl Trevathan.

"Těžká finanční krize, co?" Redaktor se usmál. "Podívej, dnes odpoledne napíšu příkaz. Šek dostaneš začátkem příštího týdne. Obávám se, že rychleji to nepůjde, Jimbo. Podniková mašinerie drží své tempo."

"O rychlost nejde," řekl Trevathan. "Jde o množství. Kolik mi za tu povídku zaplatíš, Warrene?"

"Inu, jako obvykle. Jak je dlouhá? Tři tisíce slov, ne?"

"Tři tisíce pět set."

"Takže kolik to dělá? Tři tisíce pět set krát pět centů za slovo je kolik? Sto sedmdesát pět, říkám to správně?"

"Ano, správně."

"Takže ty dostaneš šek na tu sumu hned na začátku příštího týdne, nejdřív jak to jde, a jestli chceš, já ti zavolám, jak ho budu mít v ruce, a ty si ho můžeš vyzvednout osobně. Ušetří to pár dnů, které to trvá úřednímu šimlovi, nežli šek dopraví z mého stolu na tvůj."

"Jenže to není dost."

"Nerozumím."

"Ten honorář," zamumlal Trevathan. Ten rozhovor mu dělal potíže. Napsal si v duchu cestou do Jukesovy kanceláře scénář, mnohem výmluvnější než nynější verze. "Měl bych dostávat víc peněz," vypravil ze sebe. "Niklák za slovo... War-rene, to nejsou vůbec žádné peníze."

"Ale my tolik platíme, Jime. Vždycky jsme tolik platili."

"No a v tom to právě je."

"Jakto?"

"Víš ty, jak dlouho pro vás píšu, Warrene?"

"Pěkných pár let."

"Dvacet let, Warrene."

"Vážně?"

"Minulý měsíc to bylo dvacet let, co jsem vám poslal povídku, která se jmenovala 'Viset na vlásku'. Měla dva tisíce dvě stě slov a tys mi za ni zaplatil sto deset dolarů."

"No tak vidíš," řekl Jukes.

"Pracoval jsem dvacet let, Warrene, a dostávám stejné peníze jako tenkrát. Všechno dneska stojí víc, jen moje honoráře se nezměnily. Když jsem napsal svou první povídku, mohl jsem vzít jeden z těch nikláků za jedno svoje slovo a koupit si za něj čokoládovou tyčinku. Kupoval sis někdy v poslední době čokoládovou tyčinku, Warrene?"

Jukes si sáhl na pásek kalhot. "Kdybych si kupoval čokoládové tyčinky, nedopnul bych gatě."

"Tyčinky stojí čtyřicet centů. Některé dokonce pětáctičet. A já pořád dostávám niklák za slovo. Pět centů. Ale čert vem tyčinky."

"Souhlasím, Jime."

"Mluvme o časopise. Když jsi koupil 'Viset na vlásku', za kolik se časopis na stáncích prodával?"

"Za pětatřicet centů, řekl bych."

"Chyba. Za pětadvacet. Asi po šesti měsících jste zvedli cenu na pětatřicet. Potom na padesát, na šedesát a na pětasedmdesát. A kolik stojí časopis dneska?"

"Dolar."

"A vy pořád platíte autorům niklák za slovo. Tomu říkám skrblictví non plus ultra. Není to tak, Warren?"

Jukes těžce vzdychl, opřel se lokty o desku stolu a sepal špičky prstů. "Jímě," pronesl tlumenějším hlasem, "tobě unikají některé věci. Časopis nevynáší o nic víc než před dvaceti lety. My naopak vyděláváme míň než tenkrát. Víš něco o cenách papíru? Ve srovnání s nimi jsou ceny čokoládových tyčinek vysloveně stabilní. O cenách papíru bych ti mohl vyprávět hodiny. A to nemluvím o dalších nákladech na tiskárnu a dopravu a dalších věcech, o kterých se nebudu zmiňovat, protože bys to ani nechtěl poslouchat. Ty vidíš jenom ten dolar za výtisk a myslíš si, že se topíme v penězích, ale ono to tak vůbec není. Za starých časů se nám vedlo lip. Každá položka našich výdajů se zvýšila nepočítaně."

"Až na tu základní."

"Jak to myslíš?"

"Cena, kterou platíte za materiál. Za to, co vaši čtenáři od vás kupují, rozumíš. Příběhy. Zápletky a jednající osoby. Slova. Za to všechno platíte jako před dvaceti lety. To je jediná položka nákladů, která se nezměnila."

Jukes rozebral dýmku a začal protahovat troubel. Trevathan se pustil do roz-da-du o svých výlohách - o nájemném, cenách potravin. Když umkl, aby nabral dech, Warren Jukes podotkl: "Nabídka a poptávka, Jímě."

"Co říkáš?"

"Nabídka a poptávka. Myslíš, že je pro mne problém naplnit časopis při kurzu niklák za slovo? Vidíš tady ten štos rukopisů? To přinesla dnešní ranní pošta. Devět desetin těch věcí napsali noví autoři, kteří by je dali třeba zadarmo, jen abychom je otiskli. Těch zbylých deset procent jsou profesionálové a ti jsou šťastní, když dostanou šek za slovo po nikláků, místo abych jim ty povídky vrátil. Ty víš, Jímě, že od tebe беру prakticky všechno, co pro nás napíšeš. Jeden důvod je, že se mi tvoje práce líbí, ale není to důvod jediný. Ty pro nás děláš dvacet let a my rádi spolupracujeme se starými přáteli. Ale ty po mně chceš, abych ti zvedl honorář za slovo, a my víc než pět centů neplatíme nikomu, protože za prvé na to rozpočtu nemáme položku a za druhé prostě proto, že víc platit nemusíme. Takže spíš než bych ti zvedl honorář, starý kamaráde, ti tvé povídky budu vracet. Protože jinou volbu nemám."

Trevathan seděl a chvíli ta fakta zažíval. Přemítal o několika věcech, které by mohl říct, ale neřekl. Mohl by se Jukese zeptat, jak se vyvíjel jeho vlastní redaktorský plat za ta léta, ale k čemu by to bylo? On může buď psát za pět centů za slovo nebo pro ně nepsat vůbec. Tím to končilo.

Jímě? Mám ti napsat tu poukázku, nebo chceš 'Sešívání zločin' zpátky?"

"Co bych s ním dělal? Ne, vezmu si niklák za slovo, Warren."

"Kdybys ti mohl nějak přidat..." Já vím."

"Vy jste si měli už dávno založit nějakou odborovou organizaci. Abyste měli kolektivní vliv. Nebo bys mohl zkusit psát něco jiného. Víš, my jsme vážně v úzkých, a kdybychom museli platit víc za tenhle materiál, pravděpodobně by nám nezbylo než ten časopis zastavit. Ale jiné branže platí lip."

"Já už tohle dělám dvacet let, Warren. Nic jiného neumím. A mám v tom žánru reputaci, udělal jsem si jméno..."

"Jasně. Proto jsem taky vděčný za každou tvoji věc, kterou v časopise mám. Dokud v redakci budu, Jímbo, a pokud ty budeš psát, s radostí koupím každý tvůj výtvar."

"Slovo za niklák."

"Inu..."

"Nic ve zlém, Warren. Je mi jen trochu těžko. To je všecko."

"No tak, zapomeň už na to." Jukes vstal a šel kolem stolu k němu. "Teď jsi vypověděl, cos měl na srdci, a nalili jsme si čistého vína. Víš, na čem jsi. Můžeš jet domů, zplodit něco senzačního, dát mi to, a protože to bude jistě na tvé obvyklé úrovni, půjde na tvou adresu další šek. To je cesta ke zdvojnásobení dosavadního příjmu. Prostě zdvojnásobit produkci."

"Dobrý nápad," připustil Trevathan.

"To bych řekl. A možná že by ses mohl pokusit i o něco pro jiný trh, když už se do toho dáš. Ještě není pozdě změnit žánr, Jímě. Ví Bůh, že bych tě nerad ztrácel, ale když těžko vychází s tím, co ti můžeme platit..."

"Budu na to myslet," slíbil Trevathan.

Pět centů za slovo.

Trevathan seděl u své otřískané underwoodky a zíral na čistý list papíru. Papír podražil v posledním roce o dolar za balík a on by přísahal, že kvalita se přitom zhoršila. Všechno stojí víc, jen jeho tak pečlivě volená slova ne. Ta se stále obchodují po nikláku za kus. Ještě není pozdě změnit žánr, řekl mu Jukes. Ale to se o poznání snadněji řekne, než udělat. Zkoušel psát pro jiná odbytí, ale úspěch měl vždycky jen s detektivkami. Jako by v jiných oblastech nebyl schopen přijít s nosnými nápady. Když se pokoušel psát delší věci, romány, vždycky beznadějně zabředl. Je prostě povídkář, uznávaný a často zařazovaný do antologií, a je dost plodný, aby se tak uživil, ale...

Ale měl už dost toho jen se uživit, měl dost toho sypat z rukávu jednu povídku za druhou. A měl plné zuby toho protloukat se životem s jedním slovem za niklák.

Jaká by tak asi byla slušná odměna za slovo?

Kdyby mu platili po pětadvaceti centech, aspoň by držel krok s čokoládovými tyčinkami. Samozřejmě po dvaceti letech by si člověk přál trochu lepší výsledek než se držet na stejné úrovni. Což takhle dolar za slovo? Jsou spisovatelé, kteří

tolik dostávají. Krucinál, vždyť někteří vydělávají ještě mnohem víc, takoví, jejichž knihy šplhají po žebříčcích bestsellerů, spisovatelé, kteří pobírají šestimístné sumy za scénáře, spisovatelé, kteří si vypsali jmění.

Tisíc dolarů za slovo.

Ta věta se mu vynořila v mysli, ohromující svou prostotou, a jeho prsty ji vytřukaly na stránku ve stroji, aniž si toho byl vědom. Seděl a díval se na ni, pak posunul řádkovač a napsal ji ještě jednou.

Tisíc dolarů za slovo.

Zkoumal, co napsal, jeho úvahy se řítily kupředu, pohrával si s myšlenkami, setřásal ze sebe navyklé stereotypy myšlení. No a proč ne? Proč by nemohl vydělat tisíc dolarů za slovo? Proč by se nepustil do úplně nového žánru?

Proč ne?

Vytáhl list papíru ze stroje, zmačkal jej do koule a hodil přibližným směrem ke koši na papíry. Natočil nový list a s pohledem na jeho bílou, nedotčenou plochu uvažoval. Čekal. Konečně začal psát, jak jedno slovo přivádělo za sebou druhé.

Trevathan zřídka svoje povídky přepisoval. Při nikláku za slovo si to ani nemohl dovolit. Kromě toho získal za ta léta schopnost vyrábět přijatelné texty hned napoprvé. Teď ale zkoušel něco úplně nového a jiného, a cítil proto, že si musí dát na čas, aby výsledek byl přesně ten pravý. Znovu a znovu vytahoval ze stroje papíry s nepovedeným začátkem, mačkal je a zahazoval.

Konečně vzniklo něco, co se mu zamlouvalo.

Přečetl si to čtyřikrát či pětkrát, pak list vyndal ze stroje a četl znovu. Rozhodl se, že to je to pravé. Přesný, jasný text, naprosto přiléhavý.

Sáhl po telefonu. Když dostal spojení na Jukese, řekl: "Warrene? Tak jsem se rozhodl, že poslechnu tvou radu."

"Napišeš nám další povídku? To rád slyším."

"Ne," řekl. "Myslím tu druhou radu. Přesedlám na jiný žánr."

"No to je fantastické," prohlásil Jukes. "To myslím úplně vážně. Začínáš něco velkého? Román?"

"Ne, něco úplně malého."

"Ale ve výnosnějším oboru?"

"To rozhodně. Za to, co jsem udělal dnes odpoledne, čekám čistých tisíc dolarů za slovo."

"Tisíc..." Warren Jukes se zasmál, jako by štěkl polekaný teriér. "Tedy, já nevím, co máš za lubem, Jime, ale rozhodně ti k tomu přeju hodně štěstí. A řeknu ti jednu věc: jsem hrozně rád, že jsi neztratil smysl pro humor."

Trevathan se ještě jednou podíval na svůj text:

Mám u sebe zbraň. Naplňte prosím tento papírový sáček třiceti tisíci dolary ve starších bankovkách po deseti, dvaceti a padesáti dolarech. Jinak vám bohužel budu nucen ustřelit vaši pitomou palici.

"Věřu, že jsem si svůj smysl pro humor zachoval," připustil. "Viš, co teď budu dělat, Warren? Celou cestu do banky se budu chechtat."